

Fra milliardtap til evigvarende pengemaskin

Krisene har stått i kø og milliardbeløp er tapt. Men nå er et vannkraftverk i Georgia i gang og et nytt og mye større under bygging. Og lisensene varer evig.

IDA GREG
RIISNÆS
Oste

« – Jo da, dette kan bli interessant for både barn, barnebarn og barnebarns barn. Når det er en evigvarende lisens, gir det perspektiv for generasjoner, sier Bård Mikkelsen.

For ti år siden gikk han av som sjef for Statkraft, og inn i vannkraft på ny sammen med gründerne i Clean Energy Invest – i Georgia, mellom Tyrkia og Russland. Med på laget som største eiere kom Steinsvik-familien fra Molde og det indiske gigantkonsernet Tata.

Den første smellen kom med oljekrisen for fem år siden, som halverte kraftprisene hos kraftkjøperne i Tyrkia over natten. Hele forretningsideen var basert på at kraftprisene i Tyrkia var tre ganger så høye som i Georgia. Likevel fortsatte utbyggingen, og kom uredde i mål på budsjettet tid og kostnad.

Sommeren 2017 var det offisiell åpning nummer én. Full jubel. Statsministeren i Georgia var der. Det var bygd 37 kilometer tunneler. Kraftverket som hadde kostet milliarder, var i gang. Alt stemte.

Tok en kaffe

Så raste tunnelene.

De tålte ikke vann.
– Hva tenkte du da?
– Det egner seg ikke på tykk, sier Kyrre Olaf Johansen.
Han er konsernsjef i Steinsvik-familiens selskap Norsk Mineral, som har tatt tap på 600 millioner kroner på vannkraftverket i Shuakhevi.

– Hva gjorde du da?
– I en slik krise gjelder det å gå litt saktere. Ta en kaffe. Tenk igjen om løsninger. Det er mange interessenter som vil ha et ord med i laget – aksjonærer, forsikringselskaper, myndigheter, banker og entreprenører. Det er en krevende kabal. Man må finne en løsning alle kan gå for.

Alle var forbannt

Turbine ble stanset. Inntekter

† Bjørn Brandtzæg og Bård Mikkelsen i Clean Energy Group kan få inntekter for mange generasjoner fra vannkraftverket i Georgia. Foto: Per Thvra

Clean Energy Invest

→ Fornybar-selskap med base på Lysaker i Bærum.

→ Eier 60 prosent av vannkraftverket Shuakhevi i Georgia, som nå står ferdig etter at det raste i 2017. Det indiske konglomeratet Tata eier den andre halvparten.

→ Eier med 94 prosent av Norsk Mineral, som kontrolleres av Steinsvik-familien fra Molde. De resterende seks prosent eies av gründerne Bjørn Brandtzæg, Bård Mikkelsen, Ragnar Sægaard.
→ Shuakhevi får en kapasitet på 187 MW og en årsproduksjon på nær 0,5 TWh

gikk i null. Det ble svært tøffe forhandlinger. Alle var forbannt over det som hadde skjedd.

Reparasjonen av tunnelene økte kostnadene med rundt 100 millioner dollar, til 520 millioner dollar. Så fikk de noe igjen på forsikring.

Men oppgjøret med den britiske ingeniørgiganten Mott MacDonald er ikke ferdig. Det var det som hadde engineering-jobben med kraftverket og designet tunnelene som raste.
– Det er en pågående prosess, sier Mikkelsen.

Den som ukendpelt til Tblisi i Georgia mens det sto på som verst, var Bjørn Brandtzæg, gründeren som hadde ideen og initierte

Clean Energy Group

→ Fornybar-selskap med base på Lysaker i Bærum.

→ Eier av Bjørn Brandtzæg med 60 prosent, Matthew Steinsvik Hadley med 20 prosent, Bård Mikkelsen 10 prosent og Ragnar Sægaard 10 prosent.

→ Fikk evigvarende lisens på bygging av vannkraftverket Namakhvani i Georgia i 2017, i konkurranse med den kinesiske energikjempen China Power.

→ Måtte i fjor overgi kontrollen med Namakhvani, og prosjektet eies nå med 90 prosent av tyrkiske Enka, mens Clean Energy Group eier ti prosent.

→ Namakhvani-kraftverket skal etter planen stå ferdig i 2024 med en kapasitet på 433 MW og 1,5 TWh.

vet til det hele:

– Da tunnelene raste, mente internasjonale investorer at vi hadde ti prosent sjans for å lykkes. Det har vært avgjørende at Norsk Mineral har stått fast og brast. Andre investorer ville kastet det på sjøen, men Sitara Steinsvik har vært utrolig støttende hele veien.

Sammen med vannkraftveteranene Bård Mikkelsen og Ragnar Sægaard har han sett eierandelen krympe mens kostnadene økte. Nå deler de på tre prosent, Norsk Mineral har 47, mens Tata har 50.

Feire i fem sekunder

I februar begynte turbinene igjen å rulle i Shuakhevi, og nå er produksjonen i full gang mot det som skal bli 0,5 TWh i året. Siet uke skulle det vært offisiell åpning nummer to, men denne er utsatt på grunn av korona.

– Nå er vi i den risikozonen som vannkraft har til vanlig. Det er vi veldig glade for. Det har vært mye jobb å komme hit. Nå kan vi feire i fem sekunder, sier Johansen.

– Nå har dere en evigvarende pengemaskin?

– Nå gjelder det å drifte godt og ha med seg hydrologien og kraftprisene. Så vil det være investeringsbehov etter hvert, men vannkraft er bygget for å vare lenge. Vi har en rimelig sjans for en lykkelig utgang.

– Noe pengebeløp vil han ikke snakke om.

– For oss er det også svært viktig at vi bidrar til noe positivt i et land der vi er gjester, sier Johansen.

Han legger ikke skjul på at det har vært lokal kritikk fra folk som er blitt berørt av utbyggingen.

– Også kritiske stemmer kan gi kloke innspill. Vi har lyttet underveis, hatt dialog med mange. Nå er de langt fleste positive. Vi har forsøkt å bidra ved å fikse skoler, bygge veier og broer, vannliforsel, hjulpet i gang en møbelfabrikk, sier Johansen.

Mikkelsen anslår at det har vært brukt flere titall millioner kroner på lokale tiltak.

Største norske

Siden 2017 har gründerne også jobbet med det som skal bli det nest største vannkraftverket i Georgia, i Namakhvani litt lenger nord. Denne gangen gjennom gründernes Clean Energy Group, uten Norsk Mineral.

Kraftverket i Namakhvani blir tre ganger så stort som det første, med produksjon på 1,5 TWh som vil øke strømprduksjonen i landet med 15 prosent, og investeringer på 750 millioner dollar. Kraftverket blir enklere med færre tunneler, men mye større reservoarer. Utbyggingen skjer i samarbeid med Enka, et av de største tyrkiske entreprenørselskaper.

– Det er det største norske vannkraftprosjektet utenlands noensinne, sier Brandtzæg.

De norske gründerne hadde lagt opp til å være majoritetseiere i prosjektet, men tunnel-sprøken gjorde at Verdensbankens datter IFC krevde mer sikker kapital bak utbyggingen i Namakhvani.

Dermed ble de i fjor tvunget til å selge storparten av prosjektet til Enka, som nå har kontroll på 90 prosent.

– Restruktureringen i det første gjorde det umulig å beholde kontrollen i Namakhvani. Det var veldig leit, vi hadde planer om å slå dem sammen. Da hadde vi blitt like store som Scatec Solar målt i kraft, sier Brandtzæg. Selskapet prisen nå til 21 milliarder kroner på Børsen.

– Vi har fortsatt en hånd på ratet og en plass i styret. Men det var egentlig veldig leit, sier Brandtzæg, som det siste året har hatt et studieopphold ved prestisjeuniversitetet MIT i Boston.

I Namakhvani er byggearbeidene i gang, og anlegget skal stå klart i 2024.

Evig lisens

Også her er lisensene evigvarende. – Hvorfor gir eierne bort krafttillatelse for evig tid?

– De trenger kraften og de trenger penger. Disse to kraftverkene med investeringer på 1,3 milliarder dollar betyr noe i et land der bnp i år kan falle til 15 milliarder dollar.

For å bøte på usikre kraftpriser har Namakhvani-prosjektet inngått en 20-årig fastprisavtale med georgiske myndigheter som gjelder åtte måneder i året, mens selskapet i sommermånedene skal dra nytte av høyere produksjon og flytende priser.

Både NordPool og Norges vassdrags- og energidirektorat har bistått georgiske myndigheter med å utvikle et regelverk og et

markedssystem etter mønster fra det norske og nordiske. Neste år slippes markedskraftene løs også i det georgiske kraftmarkedet.

– Etter hvert håper Brandtzæg det også kan komme inntekter fra CO2-kvoter, men foreløpig betales det ikke for at kraften er utslippsfri.

– Vi håper vi kan få tilgang til det europeiske kvotemarkedet etter hvert.

Brandtzæg er ikke særlig talevillig om de økonomiske utsiktene for gründerne. Selv eier han indirekte seks prosent av Namakhvani-prosjektet.

– Vi har ikke vært så opptatt av penger foreløpig. Det viktigste er å få det bygd. Men det kan bli noe mer lukrativt enn det første, sier Brandtzæg.

ida.riisnas@dn.no

† Tunnelene raste, men endelig er Shuakhevi-anlegget oppe og står og vil gi inntekter i mange år. Foto: Clean Energy Invest